

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

z dnia 19 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1696)

Tekst jednolity z dnia 18 września 2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 1411)

(zm.: Dz.U. z 2024 r. poz. 731)

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Literatura: *A. Adamowicz-Hummel*, Uszkodzenia i schorzenia układu wzrokowego a potrzeby osób słabowidzących w przestrzeni publicznej, w: *Osoby niewidome i słabowidzące w przestrzeni publicznej. Zalecenia, przepisy, dobre praktyki*, Warszawa 2009; *M. Augustyniak*, Związki międzygminne, związki powiatów i związki powiatowo-gminne, w: *System Prawa Samorządu Terytorialnego. Ustrój samorządu terytorialnego*, t. 2 (red. *I. Lipowicz*), Warszawa 2022; *S. Balaram*, *Universal Design and the Majority World*, w: *Universal Design Handbook* (eds. *W.F.E. Preiser, K.H. Smith*), New York 2011; *M. Balcer-Zgraja*, Innowacyjne rozwiązania architektoniczne miejsc uczenia się w Smart City, *Buil.Scienc.* 2021, Nr 30; *C. Banasiński, K. Jaroszyński*, w: *Ustawa o gospodarce komunalnej. Komentarz*, Warszawa 2017; *U. Bartnikowska, M. Mickiewicz*, Savoir vivre społeczności głuchych jako element akcentujący odmienność kulturową, *Niepełnospraw.* Dyskur. Pedag. Spec. 2015, Nr 17; *U. Bartnikowska, A. Żyta*, Internet w procesie edukacji i rehabilitacji osób głuchoniewidomych, *Szkoła Spec.* 2006, t. 67, Nr 5; *I. Benek, A. Kempka, K. Ujma-Wąsowicz*, Badania dostępności architektoniczno-urbanistycznej w Polsce. Studium przypadku, *Buil.Scienc.* 2021, Nr 58; *A. Błaś*, Prawo administracyjne wobec przemian we współczesnym państwie demokratycznym, w: *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego* (red. *J. Boć, A. Chajbówicz*), Wrocław 2009; *M. Brzostek-Kleszcz*, w: *Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Komentarz* (red. *G. Szpor, K. Czapllicki*), Warszawa 2020; Budowlane ABC, Standardy projektowania budynków dla osób z niepełnosprawnościami, <https://budowlaneabc.gov.pl/standardy-projektowania-budynkow-dla-osob-niepelnosprawnych/> (dostęp: 10.2.2026 r.); *L.K. Bugowski, M. Czech*, Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w urzędach gmin w województwie podlaskim – aspekty finansowe i prawne, *Sam.Teryt.* 2022, Nr 11; *E. Cała-Wacinkiewicz*, Ekskluzja społeczna a konstytucyjnie uwarunkowana godność człowieka, *PPK* 2022, Nr 5; *taż.*, Od konstytucyjnie wywodzonej dostępności w stronę prawa do dostępności?, *PPK* 2023, Nr 6; *taż.*, Zakaz dyskryminacji konstrukcyjnym elementem racjonalnych usprawnień w kontekście praw osób z niepełnosprawnościami, *PPK* 2024, Nr 5; *taż.*, Zasada równości wobec prawa a ekskluzja społeczna, w: *Prawo międzynarodowe wobec wyzwań społecznych* (red. *E. Cała-Wacinkiewicz, J. Menkes, J. Nowakowska-Matusecka, W.Sz. Staszewski*), Warszawa 2022; *A. Cebra*, Postępowanie skargowe w związku z brakiem zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, *AUL FI* 2023, Nr specjalny; *taż.*, Postępowanie skargowe w związku z brakiem zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w: *W trosce*

o godność, życie i zdrowie człowieka – zagadnienia administracyjnoprawne (red. Z. Dumiewska, A. Kaźmierska-Patryczna, A. Rabięga-Przyłęcka), AUL 2023, Nr specjalny; D. Cendrowicz, O niepomiąlanej roli gminy w obszarze zadań administracji świadczącej, AUWr 2020, Nr 331; S.E. Chidiac, M.A. Reda, The Needs of People with Developmental Disabilities Vis-à-Vis Accessibility Standards in the Built Environment, Build. 2026, t. 16, Nr 3; D. Chmicz, A. Prokopiak, Koncepcja projektowania uniwersalnego w edukacji, Szkoła Spec. 2021, t. 82, Nr 1; A. Chrisidu-Budnik, J. Korczak, Związek jednostek samorządu terytorialnego jako struktura sieciowa, Sam.Teryt. 2012, Nr 1–2; M. Cilak, w: Ustawa o finansach publicznych. Komentarz (red. Z. Ofiarski), Warszawa 2020; B. Connell, M. Jones, R. Mace, J. Mueller, A. Mullick, E. Ostroff, The principles of universal design, Stanford 1997; K. Czechowski, Dostępność instytucji publicznych dla osób z niepełnosprawnością na przykładzie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, USTiP 2022, Nr 2; K. Dąbrowski, Prawna regulacja głuchosłepoty, w: Przemiany prawa publicznego i prywatnego na początku XXI wieku (red. R. Frey), Kielce 2012, https://www.academia.edu/7852927/D%C4%85browski_K_2012.Prawna_regulacja_g%C5%82uch_o%C5%9Blepoty_Przemiany_prawa_publicznego_i_prywatnego_na_pocz%C4%85tku_XXI_wieku_p_p.81_95. (dostęp: 9.3.2026 r.); T. Dubowski, The European Union and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Selected Institutional Aspects of Implementation, BSP 2018, t. 23, Nr 4; M. Dycht, A.B. Jarczoch, Rehabilitacja wzroku jako oferta optymalizacji szans edukacyjnych uczniów słabowidzących w placówkach ogólnodostępnych, Niepełnospraw.ZPR 2020, Nr 3–4; W. Dzierżanowski, Ł. Jaźwiński, J. Jerzykowski, M. Kittel, M. Stachowiak, Prawo zamówień publicznych. Komentarz, Warszawa 2021; E. Fabian, H. Markiewicz-Hoyda, w: Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Komentarz (red. P. Polański), Warszawa 2021; J. Filaber, Ewakuacja osób niepełnosprawnych w sytuacji kryzysowej, w: Prawno-administracyjne aspekty sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce (red. M. Gielda, R. Raszewska-Skałeczka), Wrocław 2015; J.G. Firlus, Dostępność cyfrowa jako standard e-usług polskiej administracji publicznej – zarys problemu, w: E-administracja. Wyzwania dla cyfrowych usług publicznych w Unii Europejskiej (red. S. Dudzik, I. Kawka, R. Śliwa), Kraków 2024; M. Florczak-Wątor, w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz (red. P. Tuleja), Warszawa 2023; Formularz raportu o stanie zapewniania dostępności, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/formularz-raportu-o-stanie-zapewniania-dostepnosci>, (dostęp: 1.3.2026 r.); S. Gajewski, w: Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz (red. K. Antonów), Warszawa 2024; A. Gawska (red.), Raport końcowy z badania potrzeb użytkowników stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych w obszarze dostępności cyfrowej tych stron/aplikacji, Warszawa–Wrocław–Rzeszów, lipiec 2025, <https://www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/raport-koncowy-z-badania-potrzeb-uzytkownikow-stro-n-internetowych-i-aplikacji-mobilnych-podmiotow-publicznych-w-obszarze-dostepnosci-cyfrowej-tych-stronaplikacji> (dostęp: 16.1.2026 r.); G. Gawron, Universal Design – Projektowanie uniwersalne jako idea w dążeniu do osiągnięcia partycypacji społecznej osób niepełnosprawnych, R.N.S. 2015, t. 7, Nr 1; A. Gawrońska-Baran, E. Wiktorowska, P. Wójcik, A. Wiktorowski, Prawo zamówień publicznych. Komentarz aktualizowany, Lex 2025; A. Gronkiewicz, Niedostępność postępowania administracyjnego dla osób ze szczególnymi potrzebami na przykładzie instytucji wezwania, w: Stosowanie prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa profesora Andrzeja Matana (red. G. Łaszczycza), Warszawa 2024; P. Gutowski, Dostępność cyfrowa jako aspekt edukacji włączającej, Niepełnospraw. Dyskur. Pedag. Spec. 2024, Nr 52; Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia, <https://www.pover.gov.pl/media/13597/informacja-dla-wszystkich.pdf> (dostęp: 1.3.2026 r.), Warszawa 2010; Informacja o obowiązku stosowania ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez OSP, <https://zosrpm.pl/2021/06/15/informacja-o-obowiazku-stosowania-a-ustawy-o-zapewnieniu-dostepnosci-osobom-ze-szczegolnymi-potrzebami-przez-osp/> (dostęp: 31.1.2026 r.); Informacja o wynikach kontroli. Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, LPO.430.001.2018, <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/17/094/>

(dostęp: 10.1.2026 r.); ISO 21542:2011 Building construction – Accessibility and usability of the built environment, <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:21542:ed-1:v1:en> (dostęp: 10.2.2026 r.); A. *Jakoniuk-Diallo*, Formy komunikacji wykorzystywane w porozumiewaniu się osób głuchoniewidomych, *Stud.Edu.* 2020, Nr 57; J. *Jarczyńska*, Legislacyjne rozwiązania w zapewnieniu dostępności cyfrowej osobom ze szczególnymi potrzebami. Przegląd dokumentów prawnych, *Niepełnospraw. Rehabil.* 2023, t. 92, Nr 4; E. *Jaska*, Dostępność i wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych na obszarach wiejskich, *Rocz. Nauk. SERIA* 2015, t. 17, Nr 4; P. *Jatkiewicz*, Dostępność stron internetowych – wymóg czy powinność, *E-Mentor* 2021, Nr 4; S. *Kaczmarek*, Teksty ETR w świetle regulacji prawnych, *CdZSiAP* 2023, Nr 2; K. *Kaleta*, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz* (red. A. *Jakubowski*), Warszawa 2023; A. *Kaniewski*, J.T. *Marcinkowski*, N. *Hołoga*, Bariery architektoniczne utrudniające poruszanie się osobom z chorobami narządu ruchu, *Med.Ogól.* 2009, t. 15, Nr 3; J. *Kapelańska-Pręgowska*, Prawo osób niepełnosprawnych do racjonalnych usprawnień oraz obowiązek zapewniania dostępności w przestrzeni publicznej, *Pol. Rocz. Pr. Człow. Pr. Hum.* 2015, t. 6; M. *Kasiński*, Pojęcie podmiotów administrujących i systemu administracji publicznej, w: *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie* (red. M. *Stahl*, P. *Korzeniowski*), Warszawa 2024; T. *Kasprzak*, Głuchoniewidomi jako (nie)widoczna i (nie)słyszalna grupa osób z niepełnosprawnością – komunikat z badań, *Niepełnospraw. Dysk. Pedagog.* 2021, Nr 42; L. *Kieres*, Ustrój i zadania celowych związków gmin, *Sam.Teryt.* 1994, Nr 3; A. *Kochanowicz*, Odkrywanie ekspresji językowej dziecka niemówiącego, w: *Wspomaganie funkcjonowania psychospołecznego osób z niepełnosprawnością* (red. B. *Grochmal-Bach*, M. *Alberska*, A. *Grzebinoga*), Kraków 2012; Komisja Europejska, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier z 15.11.2010 r., KOM(2010) 636 wersja ostateczna, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0636> (dostęp: 10.1.2026 r.); Komisja Europejska, Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 z 3.3.2021 r., COM(2021) 101 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0101> (dostęp: 10.1.2026 r.); K. *Kopyścińska*, w: *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz* (red. Z. *Ofjarski*), Warszawa 2020; C. *Kosikowski*, Polskie prawo finansowe na tle prawa Unii Europejskiej, Warszawa 2009; E. *Kowalczyk*, w: *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz* (red. A. *Mikos-Sitek*), Warszawa 2023; K. *Krawiecka*, Niepełnosprawność ruchowa, w: *Student z różnymi niepełnosprawnościami. Raport nt. wsparcia instytucjonalnego. Co warto zmienić?* (red. J.J. *Błaszynski*, A. *Fidelus*), Warszawa 2023; Kto podlega ustawie o zapewnianiu dostępności?, https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/92295/lista_podmiotow.pdf (dostęp: 8.2.2025 r.); M. *Kupisiewicz*, P. *Zagobelna*, Nowoczesne technologie asystujące wspomagające komunikację, edukację oraz funkcjonowanie społeczne osób z uszkodzonym narządem słuchu, *SzTW* 2022, t. 13, Nr 3; K. *Kuśmierz*, Uwzględnienie w opisie przedmiotu zamówienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, <https://zamowieniapublicznedoradca.pl/uwzlednienie-w-opisie-przedmiotu-zamowienia-dostepnosc-dla-osob-ze-szczegolnymi-potrzebami/> (dostęp: 10.1.2026 r.); M. *Laskowska*, D. *Lis-Staranowicz*, Projekt stanowiska Sejmu w sprawie o sygn. akt K 47/12, *ZP BAS* 2013, Nr 4; A. *Lewandowska*, Status mniejszości w świetle prawa europejskiego i polskiego: język migowy podstawą uznania społeczności g/Głuchych za mniejszość językową/językowo-kulturową, *PPP* 2022, Nr 1; D. *Lis-Staranowicz*, Metoda regulacji i potrzeba konstytucjonalizacji polskiego języka migowego – prolegomena, *ZP BAS* 2022, Nr 4; D. *Lis-Staranowicz*, U. *Bartnikowska*, The Deaf as a Linguistic Minority in Poland: Legal Aspirations and Legal Pursuits, *Comp. Law Lang.* 2024, t. 3, Nr 2; D. *Lis-Staranowicz*, J. *Galster*, Status języka migowego w prawie polskim i niemieckim (analiza komparatystyczna), *PiP* 2021, Nr 1; P. *Lisowski*, Status miasta na prawach powiatu

w świetle ustawy o samorządzie powiatowym i ustawy o samorządzie gminnym – uwagi de lege lata i de lege ferenda, w: *Materiały z seminarium „10 lat miast na prawach powiatu”* (red. *J. Korczak*), Wrocław, 14–15.9.2008 r., Wrocław 2008; *K. Łasak*, Dostępność usług bankowych dla osób niedowidzących i niewidomych. Uwagi na tle opinii Komitetu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie Szilvia Nyusti i Péter Takács przeciwko Węgrom, GSP 2016, t. 35; *R.L. Mace*, Universal Design. Barrier-free Environments for Everyone, Design. W. 1985, t. 33, Nr 1; *T. Majewski*, Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych, Warszawa 1995; *A. Malinowski*, Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-językowe, Warszawa 2006; *M. Matecka-Lyszczyk*, w: *Vademecum dyrektora instytucji kultury*, Warszawa 2025; *M. Matecka-Lyszczyk*, *R. Mędrzycki*, Osoby ubogie, niepełnosprawne i bezdomne w systemie pomocy społecznej, Warszawa 2021; *R. Marchaj*, Związek metropolitalny w województwie śląskim, w: *System Prawa Samorządu Terytorialnego. Ustrój samorządu terytorialnego*, t. 2 (red. *I. Lipowicz*), Warszawa 2022; *H. Markiewicz-Hoyda*, Prawna analiza koncepcji dostępności (accessibility), PIP 2022, Nr 3; *H. Markiewicz*, *P. Polański*, Dostępność w świetle prawa międzynarodowego. Uwarunkowania rozwoju jednolitego rynku cyfrowego, w: *Prawo międzynarodowe. Teoria i praktyka* (red. *I. Kraśnicka*), Warszawa 2020; *M. Masternak-Kubiak*, Prawo do równego traktowania, w: *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP* (red. *B. Banaszak*, *A. Preisner*), Warszawa 2002; *M. Mazuryk*, w: *Ustrój miasta stołecznego Warszawy. Komentarz*, Warszawa 2012; *R. Mędrzycki*, Dostępność informacyjno-komunikacyjna w świetle przepisów prawa administracyjnego, Warszawa 2024; *tenże*, Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Stud. Prawnoustroj. 2023, Nr 60; *tenże*, Prawo administracyjne w służbie osób ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi – stan obecny i perspektywy rozwoju, w: *Prawo administracyjne w służbie jednostki i wspólnoty* (red. *Z. Duniewska*, *M. Karcz-Kaczmarek*, *P. Wilczyński*), Warszawa–Łódź 2022; *tenże*, w: *Ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz* (red. *K. Roszewska*), Lex 2021; *tenże*, Zapewnianie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami jako impuls zmiany w administracji publicznej, w: *Działania na rzecz poprawy jakości życia osób ze specjalnymi potrzebami* (red. *O. Nowotny-Czupryna*), Dąbrowa Górnicza 2024; *Ł. Mikołajczyk*, Ewakuacja osób niepełnosprawnych ruchowo – ryzyka i zagrożenia, *Niepełnospraw.ZPR* 2023, Nr 4; *tenże*, Ewakuacja osób niepełnosprawnych ruchowo w wypadku pożaru i innych zagrożeń, *Kwart. Bellona* 2025, Nr 2; Model realizacji usług publicznych dla osób z trudnościami w komunikowaniu się (o złożonych potrzebach w komunikowaniu się). Wersja w języku prostym. Opracowany w ramach projektu: Elementarz AAC – urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się POWR.04.03.00-00-0131/18, <https://superautostadionslaski.pl/storage/4606/Model-realizacji-us%cc5%82ug-publicnych-dla-os%cc3%b3b-z-trudno%cc5%9bciami-w-komunikowaniu.-Wersja-w-j%cc4%99zyku-prosty-m.pdf> (dostęp: 27.2.2026 r.); *J. Niedbalski*, *J. Sztobryn-Giercuszkiwicz*, *D. Żuchowska-Skiba*, Ku nowemu paradygmatowi dostępności – znaczenie uniwersalnego projektowania i technologii wspomagających, *AUL FS* 2025, Nr 92; *P.A. Nowak*, *M. Czekał*, *T. Salachna*, Dostępność cyfrowa instytucji pomocy społecznej, *Rozpr. Społ.* 2024, t. 18, Nr 1; *J.E. Nowicki*, *P. Wiśniewski*, Prawo zamówień publicznych. Komentarz, Warszawa 2023; *M. Ofiarska*, w: *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz* (red. *Z. Ofiarski*), Warszawa 2020; *M. Oliver*, *Understanding Disability: From Theory to Practice*, Basingstoke–New York 2009; *M. Paluszkiwicz*, w: *Rehabilitacja zawodowa i społeczna oraz zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami. Komentarz*, Warszawa 2023; *M. Paplińska*, Konsekwencje wynikające z braku wzroku, w: *Edukacja równych szans. Uczeń i student z dysfunkcją wzroku – nowe podejście, nowe możliwości* (red. *M. Paplińska*), Warszawa 2008; *M. Paplińska*, Osoby niewidome i słabowidzące, w: *Edukacja równych szans. Uczeń i student z dysfunkcją wzroku – nowe podejście, nowe możliwości* (red. *M. Paplińska*), Warszawa 2008; *W. Patryas*, Przepisy o stosowaniu przepisów, *RPEiS* 2022, Nr 1; *Ł. Płosik*, Definicje legalne jako nakazy dotyczące myślenia na gruncie założenia o normatywności tekstu prawnego, *RPEiS* 2025, t. 87, Nr 2; Pismo dotyczące interpretacji art. 3 ustawy

o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w odniesieniu do ochotniczych straży pożarnych z 2.4.2021 r., DZF-XIII.6461.54.2021.FM, https://zosrpr.pl/wp-content/uploads/2021/12/zapytanie_dosstepnosc.pdf (dostęp: 9.2.2025 r.); Pismo Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej z 19.3.2021 r., ZW/292/2021, https://zosrpr.pl/wp-content/uploads/2021/12/odpowiedz_ministra_funduszy_dosstepnosc.pdf (dostęp: 9.2.2025 r.); K. Popiołek, Dostępność cyfrowa stron internetowych według standardu WCAG, Stud. Eur. Gnesn. 2025, Nr 27; Poradnik wrażliwej komunikacji, czyli jak komunikować się z osobami z niepełnosprawnościami i trudnościami w obszarze zdrowia psychicznego (red. M. Cyrklaff-Gorczyca), Toruń 2024; Prawo administracyjne (red. J. Boć), Wrocław 2007; Ł. Przybylski, M. Błaszczak, Rzeczy są dla ludzi. Niepełnosprawność i idea uniwersalnego projektowania, Warszawa 2010; A. Przybyła-Wilkin, Easy Language in Poland, w: Handbook of Easy Languages in Europe (eds. C. Lindholm, U. Vanhatalo), Berlin 2021; Racjonalne usprawnienia w edukacji. Poradnik dla nauczycieli i nauczycielek, Luksemburg 2020; A. Rogacka-Lukasik, Wybrane środki służące zapewnieniu dostępności cyfrowej dla osób z niepełnosprawnościami, w: Aksjologiczne i prawne aspekty niepełnosprawności (red. A. Drabarz), Białystok 2020; N. Rogalewska, Choroby oczu – problem zdrowotny, społeczny i wyzwanie cywilizacyjne, Redox-Status of Patients With Isolated Psoriasis And Associated With Hypertension Psoriasis 2018, Nr 7; K. Roszewska, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy. Część druga, Studia i Opracowania 2023, t. LXIV, Nr 4; *taż*, w: R. Mędrzycki, M. Szyrski, A. Waszkielewicz, M. Wysocki, J. Zadrożny, K. Roszewska, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz, Lex 2021; *taż*, w: Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz (red. K. Roszewska), Lex 2021; *taż*, w: Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz (red. K. Roszewska), Warszawa 2021; *taż*, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – podłoże prawne i społeczne przyjęcia ustawy. Część pierwsza, PiZS 2022, Nr 12; *taż*, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy. Część druga, PiZS 2023, Nr 4; *taż*, Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze. Komentarz, Warszawa 2025; E. Ruśkowski, Od prawa budżetowego do prawa finansowego sektora finansów publicznych, w: System prawa finansowego. Prawo finansowe sektora finansów publicznych, t. 2 (red. E. Ruśkowski), Warszawa 2010; Sejm RP VIII kadencja, Uzasadnienie do projektu ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, w: Druk sejmowy Nr 3119, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/E4DFEF6411601F9DC125842C00341368/%24File/3579.pdf> (dostęp: 16.2.2025 r.); Sejm RP VIII kadencja, Uzasadnienie do projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w: Druk sejmowy Nr 3579, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/2043433E146DAC88C125837E002F1C49/%24File/3119.pdf> (dostęp: 2.2.2026 r.); Y. Shi, S. Blainey, A literature review on accessibility using bibliometric analysis techniques, J. Transp. Geogr. 2020, t. 87; I. Sierpowska, Pomoc społeczna jako administracja świadcząca. Studium administracyjnoprawne, Warszawa 2012; A. Skaryszewska, Ruch prostego języka w Polsce w latach 2012–2022, Porad. Język. 2022, Nr 8; D. Skoczylas, Dostępność cyfrowa determinantą zmian w funkcjonowaniu administracji publicznej?, Stud. Adm. Bezp. 2022, t. 13, Nr 13; Słownik języka polskiego A–K, t. 1 (red. M. Szymczak), Warszawa 1978; Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/minimalny> (dostęp: 1.3.2026 r.); J.F. Smart, The Power of Models of Disability, J. Rehabilitation 2009, t. 75, Nr 2; A. Sobolewska, B. Wilk, Zapewnianie i finansowanie dostępności. Praktyczny poradnik dla sektora publicznego, Warszawa 2021; P. Sotyk, w: Ustawa o finansach publicznych. Komentarz dla jednostek samorządowych (red. P. Walczak), Warszawa 2012; M. Stachowiak, w: Prawo zamówień publicznych. Komentarz, Warszawa 2021; M. Stahl, Inne podmioty administrujące, w: System Prawa Administracyjnego. Podmioty administrujące, t. 6 (red. R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski), Warszawa 2011; E. Staszewska, w: Reha-

bilitacja zawodowa i społeczna oraz zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami. Komentarz, Warszawa 2023; *E. Steinfeld, J. Maisel*, Universal Design: Creating Inclusive Environments, New York 2010; *M. Szeroczyńska*, Dostępność cyfrowa stron internetowych podmiotów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, Szkoła Spec. 2021, t. 82, Nr 3; *taż*, Polskie regulacje dotyczące zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnością, Szkoła Spec. 2021, t. 82, Nr 1; *A. Szewc*, O pojęciu „jednostka organizacyjna” w polskim prawie samorządu terytorialnego, RPEiS 2005, Nr 3; *P. Śwital*, Dostępność szkół wyższych w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu studentów ze szczególnymi potrzebami, Zeszyty Prawnicze 2024, Nr 1; Uchwała Nr 7/2015 Polskiej Rady Języka Migowego z 3.12.2015 r., w: Raport z pierwszej kadencji Polskiej Rady Języka Migowego, [https://sejm.gov.pl/INT8.nsf/klucz/ATT24114202\\$FILE/i13399-o1.pdf](https://sejm.gov.pl/INT8.nsf/klucz/ATT24114202$FILE/i13399-o1.pdf) (dostęp: 27.2.2026 r.); Uchwała w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dostępność plus”, <https://www.gov.pl/web/premier/uchwala-w-sprawie-ustanowienia-rzadowego-programu-dostepnosc-plus> (dostęp: 10.1.2026 r.); Uniwersalny słownik języka polskiego A–J, t. 1 (red. *S. Dubisz*), Warszawa 2003; Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz (red. *K. Roszewska*), Warszawa 2021; Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze. Komentarz (red. *E. Cata-Wacinkiewicz, W.S. Staszewski*), Warszawa 2025; Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze. Komentarz (red. *R. Mędrzycki*), Warszawa 2025; *S. von Tetzchner, H. Martinsen*, Wprowadzenie do wspomagających i alternatywnych sposobów porozumiewania się. Nauka znaków oraz używania pomocy komunikacyjnych przez dzieci, młodzież i dorosłych z zaburzeniami rozwojowymi, Warszawa 2002; *J. Wantoch-Rekowski*, Fundusz Dostępności jako element systemu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, PrBPiS 2021, Nr 4; Warszawska Akademia Dostępności, Pętla indukcyjna – gdzie stosować i jaką wybrać dla swojego podmiotu, <https://www.youtube.com/watch?v=vgKEQp5pE9g> (dostęp: 1.3.2026 r.); Wielki słownik języka polskiego, <https://wsjp.pl/> (dostęp: 26.4.2025 r.); *E. Wiktorowska, A. Wiktorowski, P. Wójcik, A. Gawrońska-Baran*, Prawo zamówień publicznych. Komentarz, Warszawa 2021; *P. Wiśniewski, J.E. Nowicki*, Prawo zamówień publicznych. Komentarz, Warszawa 2023; *E.M. Włodyka*, Dostępność cyfrowa w Unii Europejskiej – praktyka i założenia teoretyczne, Rocz. Integr. Eur. 2022, Nr 16; *M. Wojakowska, B. Szykuła-Piec, K. Madej-Węgiel*, Bezpieczeństwo osób ze szczególnymi potrzebami w świetle przepisów konstytucyjnych i ustawowych, PPK 2022, Nr 6; *P. Wojda, G. Kozłowski*, Wspieranie osób głuchoniewidomych w komunikowaniu się i przewodnictwie w świetle polskich rozwiązań prawnych i nowych propozycji, Rocz.Przekład. 2021, Nr 16; *P. Wolski*, Niepełnosprawność ruchowa. Między diagnozą a działaniem, Warszawa 2013; *S. Wronkowska, Z. Ziembński*, Zarys teorii prawa, Poznań 2001; *J. Wróblewski*, Przepisy odsyłające, w: Pisma wybrane, Warszawa 2015; W stronę równych szans. 35 lat urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich (red. *W. Brzozowski, A. Krzywoń, M. Wiącek*), Warszawa 2025; Wytuczne w zakresie projektowania uniwersalnego mając na uwadze potrzeby osób niepełnosprawnych – ekspertyza wykonana na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa (red. *M. Kampka*), Warszawa 2016; Załącznik do Uchwały Nr 7/2015 Polskiej Rady Języka Migowego z 3.12.2015 r., w: Raport z pierwszej kadencji Polskiej Rady Języka Migowego, [https://sejm.gov.pl/INT8.nsf/klucz/ATT24114202\\$FILE/i13399-o1.pdf](https://sejm.gov.pl/INT8.nsf/klucz/ATT24114202$FILE/i13399-o1.pdf) (dostęp: 27.2.2026 r.); *D. Ziembński*, Nieprawidłowości w opisie przedmiotu zamówienia, <https://www.monitor-zamowien.pl/artukul/nieprawidlowosci-w-opisie-przedmiotu-zamowienia> (dostęp: 22.1.2026 r.); *J. Zimmermann*, Prawo administracyjne, Warszawa 2008.

Art. 1. [Zakres przedmiotowy]

1. Ustawa określa środki służące zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie.

2. Do dostępności cyfrowej w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1440).

Spis treści

	Nb
I. Uwagi ogólne	1–3
1. Wstęp	1
2. <i>Ratio legis</i> ustawy i jej ogólna charakterystyka	2
3. Ustawa z 19.7.2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami a inne wybrane akty z zakresu dostępności	3
II. Przedmiot regulacji ustawy	4–7
1. Środki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i obowiązki podmiotów publicznych	4
2. Aspekt podmiotowy <i>SzczególnePotrzebyU</i>	5
3. Aspekt przedmiotowy <i>SzczególnePotrzebyU</i>	6
4. Dostępność cyfrowa w zakresie nieuregulowanym w <i>SzczególnePotrzebyU</i>	7

I. Uwagi ogólne

1. **Wstęp.** W kontekście potrzeby ograniczania zjawiska ekskluzji społecznej (*social exclusion*) rozumianej jako wykluczenie społeczne, faktu wprowadzenia do krajowego porządku prawnego kategorii dostępności, nie da się przecenić. Fundamentalne znaczenie w tym zakresie mają przepisy *SzczególnePotrzebyU*, będącej pierwszym w Polsce aktem prawnym odnoszącym się w takim zakresie do problematyki dostępności *in genere*. Celem ustawy – jak wskazano w uzasadnieniu [Sejm RP VIII kadencja, Uzasadnienie do projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Druk sejmowy Nr 3579, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/E4DFEF6411601F9DC125842C00341368/%24File/3579.pdf> (dostęp: 10.1.2026 r.), s. 5] – jest „stopniowa poprawa dostępności podmiotów publicznych, dzięki której osoby ze szczególnymi potrzebami, w sposób możliwie samodzielny będą mogły korzystać z usług publicznych”. Jak podkreślano „efekty obecnie funkcjonującego systemu regulacyjnego, zarówno na poziomie ustawowym, jak i wykonawczym, nie są zadowalające. Przepisy prawa w zakresie dostępności są bowiem rozproszone i niewystarczająco skuteczne” (Uzasadnienie do projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Druk sejmowy Nr 3579, s. 20).

Komentowana ustawa *SzczególnePotrzebyU* – co warto podkreślić – reguluje nie tylko środki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ale stanowi również – w wymiarze normatywnym – pierwszą próbę „przesunięcia” istoty dostępności w stronę prawa do dostępności, poprzez korelację analizowanej kategorii z nałożonymi na podmioty publiczne obowiązkami w tym zakresie

(zob. *E. Cała-Wacinkiewicz*, Od konstytucyjnie wywodzonej dostępności w stronę prawa do dostępności, s. 163 i n.). Zgodnie z uzasadnieniem, „Usuwanie barier i zapewnienie dostępności dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkim osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej” (Uzasadnienie do projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Druk sejmowy Nr 3579, s. 1).

De lege lata komentowana SzczególnePotrzebyU przedmiotowo wpisuje się w lukę regulacyjną, składając się na triadę tzw. ustaw dostępnościowych i stanowiąc tym samym jeden z trzech ustawowych filarów polskiego prawa dostępnościowego, obok DostPodmPubU, a także DostNProdU.

- 2 2. *Ratio legis* ustawy i jej ogólna charakterystyka.** *Ratio legis* przyjęcia komentowanej ustawy bez wątplenia stanowi fakt, że na gruncie polskiego porządku prawnego – do momentu jej uchwalenia – brak było aktu prawnego, który regulowałby wprost problematykę dostępności. Mając na uwadze obowiązujące Polskę umowy międzynarodowe, a zwłaszcza podpisaną w Nowym Jorku dnia 13.12.2006 r. Praw-NiepK, ratyfikowaną przez Polskę w 2012 r., niedoszacowanie normatywnie kategorii dostępności jako ważnego obszaru życia społecznego, narażało Polskę na zarzut niedostosowania jej prawodawstwa do wymogów prawa międzynarodowego.

Potrzeba uregulowania powyższego, wzmacniana była dodatkowo działaniami Unii Europejskiej i faktem przyjęcia dnia 15.11.2010 r. Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010–2020. Jak w niej podkreślono jedna na sześć osób – w stopniu od lekkiego do znacznego – jest niepełnosprawna, co oznacza, że około 80 mln Europejczyków może nie mieć możliwości pełnego uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym z powodu barier związanych ze środowiskiem i z postawami ich otoczenia, czego nie można bagatelizować. Ponad jedna trzecia osób w wieku powyżej 75 lat dotknięta jest niepełnosprawnością ograniczającą w pewnym stopniu ich możliwości, a w przypadku ponad 20% ograniczenia te są znaczne [zob. Komisja Europejska, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier z 15.11.2010 r., KOM(2010) 636 wersja ostateczna, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0636> (dostęp: 10.1.2026 r.), s. 3]. Mocą przedmiotowej strategii Komisja Europejska określiła osiem podstawowych obszarów działania, tj. dostępność, uczestnictwo, równość, zatrudnienie, kształcenie i szkolenie, ochrona socjalna, zdrowie i działania zewnętrzne, czyniąc z dostępności fundament ochrony osób z niepełnosprawnością przed ekskluzją społeczną. Już tylko na marginesie warto wspomnieć, że czasowy charakter wspomnianej strategii (lata 2010–2020) oraz konieczność planowania dalszych działań, wymusiły na Komisji Europejskiej przyjęcie 3.3.2021 r. kolejnego dokumentu, tj. Strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030. W założeniu miał on zmierzać do poprawy życia osób z niepełnosprawnościami, poprzez koordynację działań na szczeblu krajowym, jak i unijnym, przy jednoczesnym zaangażowaniu państw członkowskich i organów regionalnych oraz lokalnych w realizację działań proponowanych przez Komisję [zob. Komisja Europejska, Komunikat Komisji Parlamentu

Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 z 3.3.2021 r., COM(2021) 101 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0101> (dostęp: 10.1.2026 r.), s. 1]. Mocą przedmiotowej Strategii dostępność uznano za czynnik sprzyjający prawom, autonomii i równości, zobowiązując unijne państwa członkowskie do spełnienia wymogów dotyczących dostępności.

Prawo wtórne Unii Europejskiej nie pozostawało bierne na konieczność uregulowania szeroko zakrojonej kwestii dostępności. Stąd 26.10.2016 r. przyjęta została dyrekt. (UE) 2016/2102 (zob. kom. do art. 1 ust. 1).

Równoległe do działań podejmowanych w Unii Europejskiej, w Polsce coraz wyraźniej zaczęto formułować postulat o przyjęcie ustawy dostępnościowej, dając temu wyraz m.in. na III Kongresie Osób z Niepełnosprawnościami „Za niezależnym życiem”, który odbył się dnia 25.10.2017 r. w Warszawie. Przedstawiciele środowisk osób z niepełnosprawnościami – przedstawiając założenia do projektów ustaw dla nowego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami – zwracali uwagę na konieczność wdrożenia idei niezależnego życia, w tym zasady równości i dostępności [zob. III Kongres ON – Założenia dla projektów ustaw dla Nowego Systemu Wsparcia osób z niepełnosprawnościami, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/III%20Kongres%20ON%20-%20Za%20C5%82o%20C5%BCenia%20dla%20projekt%C3%B3w%20ustaw%20dla%20Nowego%20Systemu%20Wsparcia%20os%C3%B3b%20z%20niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bciami%20v2.0%202017.10.23.pdf> (dostęp: 27.2.2026 r.)].

Dnia 17.7.2018 r. przyjęty został Program Dostępność Plus 2018–2025, wprowadzony uchwałą Rady Ministrów Nr 102/2018 w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Dostępność Plus [zob. uchwała w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dostępność plus”, <https://www.gov.pl/web/premier/uchwala-w-sprawie-ustanowienia-rzadowego-programu-dostepnosc-plus> (dostęp: 10.1.2026 r.)]. Pierwszym zadaniem programu, zgodnie z jego założeniami, uczyniono trwałe włączenie problematyki dostępności do wszystkich polityk publicznych, do praktyki planowania, realizacji i oceny funkcjonowania państwa poprzez wprowadzenie regulacji prawnych (standardów dostępności), inwestycje w wiedzę, kompetencje i umiejętności w zakresie dostępności oraz stworzenie lepszych możliwości rozwoju nowych technologii czy rozwój produktów i usług opartych na zasadzie uniwersalnego projektowania. Drugie zadanie sprowadzono zaś do realizacji inwestycji (budowlanych, sportowych, technologicznych) w istniejących budynkach użyteczności publicznej i zasobach mieszkaniowych wielorodzinnych, środkach transportu, stronach internetowych czy usługach o charakterze powszechnym. Dokonując oceny, Program Dostępność Plus ukazał wielowymiarowość i wieloaspektowość problematyki dostępności, będąc zarazem dokumentem odnoszącym się do architektury, transportu, edukacji, cyfryzacji, zdrowia, kultury, konkurencyjności i potrzeby koordynacji działań (zob. uchwała Rady Ministrów Nr 102/2018 w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Dostępność Plus (RM-111–89–18, <https://www.gov.pl/web/premier/uchwala-w-sprawie-ustanowienia-rzadowego-programu-dostepnosc-plus>, dostęp: 27.2.2026 r.).

Nie bez znaczenia dla formułowanych postulatów o przyjęcie Szczególnej Potrzeby U i o pełne uregulowanie problematyki dostępności miała także informacja Najwyższej

Izby Kontroli o wynikach przeprowadzonej kontroli, ujęta w sprawozdaniu „Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych” z 30.10.2018 r. Uznano w niej, że podejmowane przez organy administracji samorządowej działania na rzecz dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych wprawdzie poprawiły dostępność do tej przestrzeni, jednak nie były skuteczne, gdyż nie zapewniły osobom starszym i niepełnosprawnym dostępu do przestrzeni publicznej na zasadzie równości z innymi osobami [zob. Informacja o wynikach kontroli. Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, LPO.430.001.2018, <https://www.nik.gov.pl/kontrolne/P/17/094/> (dostęp: 10.1.2026 r.), s. 8].

W listopadzie 2018 r. zaprezentowany został rządowy projekt SzczególnePotrzebyU, który po uzgodnieniach międzyresortowych poddany został konsultacjom publicznym, a do którego zostało zgłoszonych ponad 450 uwag przez 57 podmiotów [zob. *K. Roszewska*, w: *R. Mędrzycki, M. Szyrski, A. Waszkielewicz, M. Wysocki, J. Zadrożny, K. Roszewska*, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz, Lex 2021, art. 1].

Uchwalenie w Polsce SzczególnePotrzebyU poprzedzone zostało w Unii Europejskiej przyjęciem przełomowego z perspektywy osób z niepełnosprawnościami aktu, określanego mianem Europejskiego Aktu o Dostępności, tj. dyrekt. (UE) 2019/882.

Wprowadzając standardy dostępności na grunt normatywny – 3 miesiące później – dnia 19.7.2019 r. Sejm przyjął SzczególnePotrzebyU (za ustawą głosowało 415 posłów, nikt nie był przeciw, 2 posłów wstrzymało się od głosu). Proces jej uchwalenia nacechowany był pewną dynamiką, jeśli wziąć pod uwagę, że projekt SzczególnePotrzebyU wpłynął do Sejmu 28.6.2019 r. (druk sejmowy Nr 3579) i po skierowaniu go do prac w komisjach oraz po trzech czytaniach na posiedzeniu Sejmu, dnia 23.7.2019 r. przekazany został Prezydentowi oraz Marszałkowi Senatu. Wobec niewniesienia przez Senat poprawek ustawę dnia 5.8.2019 r. przekazano Prezydentowi do podpisu, co nastąpiło dnia 14.8.2019 r. Ustawę ogłoszono dnia 5.9.2019 r., weszła zaś w życie dnia 20.9.2019 r. Zastrzec jednak należy, że postanowienia art. 1 ust. 2, art. 6 pkt 2 oraz art. 7 ust. 3 SzczególnePotrzebyU weszły w życie w zakresie: stron internetowych podmiotów publicznych nieopublikowanych przed dniem 23.9.2018 r. – z dniem 23.9.2019 r., stron internetowych podmiotów publicznych opublikowanych przed dniem 23.9.2018 r. – z dniem 23.9.2020 r., natomiast w zakresie aplikacji mobilnych podmiotów publicznych – postanowienia weszły w życie z dniem 23.6.2021 r. Natomiast postanowienia art. 15–28 weszły w życie z dniem 6.3.2021 r., a postanowienia art. 4 ust. 3 i 4, art. 5 ust. 2, art. 29–34 i 51 z dniem 6.9.2021 r. (zob. art. 73 SzczególnePotrzebyU).

SzczególnePotrzebyU składa się 73 artykułów, ujętych w 7 rozdziałów. W pierwszym z nich uregulowano kwestie ogólne, w drugim odniesiono się do koordynacji zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w trzecim do certyfikacji dostępności, w czwartym do postępowania skargowego, w piątym do nowo utworzonego Funduszu Dostępności, w szóstym uregulowano zmiany w przepisach, zaś w siódmym zawarto przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe.

- 3 3. Ustawa z 19.7.2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami a inne wybrane akty z zakresu dostępności.** Wprowadzenie SzczególnePotrzebyU bez wątplenia stanowi konsekwencję ratyfikacji przez Polskę w 2012 r.

PrawNiepK. Konwencja – będąca w swej istocie pierwszym wiążącym aktem – za cel obrała popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności (art. 1 PrawNiepK). Stanowiła zatem wyraz sektorowego podejścia do ochrony praw człowieka poprzez stworzenie wiążącego mechanizmu ochrony osób z niepełnosprawnościami, czyniąc z dostępności zasadę, na której oparto Konwencję (art. 3 PrawNiepK). Przełomowy charakter postanowień PrawNiepK sprowadzał się przede wszystkim do przyjęcia definicji legalnych takich pojęć jak: komunikacja, język, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, racjonalne usprawnienie czy uniwersalne projektowanie (art. 2 PrawNiepK), które na stałe przeniknęły na grunt normatywnie i doktrynalnie warunkowanych rozważań poświęconych inkluzji społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Konwencja ujęła dostępność jako obowiązek państw, zobowiązujących się do zapewnienia i popierania pełnej realizacji praw człowieka i podstawowych wolności osób niepełnosprawnych, bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność (art. 4 PrawNiepK). We wskazanym przepisie nie tylko uregulowano zobowiązania traktatowe państw, ale nade wszystko powiązано kategorię dostępności z zakazem dyskryminacji i prawami człowieka *in genere* gwarantując, że wszyscy ludzie są równi wobec prawa i są uprawnieni, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, do jednakowej ochrony prawnej i jednakowych korzyści wynikających z prawa (art. 5 PrawNiepK).

Państwa – strony PrawNiepK – zobowiązały się do przyjęcia wszelkich środków ustawodawczych, administracyjnych i innych w celu wdrożenia praw uznanych PrawNiepK, podjęcia wszelkich środków, w tym ustawodawczych, w celu zmiany lub uchynienia obowiązujących ustaw, przepisów wykonawczych, zwyczajów i praktyk, które dyskryminują osoby niepełnosprawne, uwzględniania wymogu ochrony i popierania praw człowieka w odniesieniu do osób niepełnosprawnych w każdej polityce i każdym programie działania, powstrzymywania się od angażowania się w jakiegokolwiek działania lub praktyki, które są niezgodne z PrawNiepK i zapewnienia, że władze i instytucje publiczne będą działały zgodnie z jej postanowieniami oraz podejmowały wszelkie działania w celu wyeliminowania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność przez jakąkolwiek osobę, organizację lub prywatne przedsiębiorstwo (art. 4 ust. 1 lit. a–e PrawNiepK). Ponadto państwa podjęły zobowiązania do podejmowania lub popierania badań i wytwarzania oraz zapewnienia dostępności i korzystania z towarów, usług, wyposażenia i urządzeń uniwersalnie zaprojektowanych, które powinny wymagać możliwie jak najmniejszych dostosowań i ponoszenia jak najmniejszych kosztów w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych. Zobowiązały się także do popierania zasady uniwersalnego projektowania przy tworzeniu norm i wytycznych (art. 4 ust. 1 lit. f PrawNiepK), a ponadto podejmowania lub popierania badań i tworzenia oraz popierania dostępności i wykorzystywania nowych technologii, w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych, przedmiotów wspierających poruszanie się, urządzeń i wspomagających technologii, odpowiednich dla osób niepełnosprawnych, traktując priorytetowo technologie dostępne po przystępnych cenach (art. 4 ust. 1 lit. g PrawNiepK). Postanowieniami PrawNiepK zapewniono osobom niepełnosprawnym dostępną informację o przedmiotach wspierających poruszanie się, urządzeniach i wspomagających technologiach, w tym nowych technologiach, a także

o innych formach pomocy, usług i ułatwień (art. 4 ust. 1 lit. h PrawNiepK). Nie bez znaczenia – w wymiarze edukacyjnym – pozostaje zobowiązanie do popierania szkoleń specjalistów i personelu pracującego z osobami niepełnosprawnymi, w zakresie praw uznanych w PrawNiepK, tak aby lepiej świadczone były pomoc i usługi gwarantowane na mocy tych praw (art. 4 ust. 1 lit. i PrawNiepK).

W aspekcie podmiotowym w PrawNiepK w sposób szczególny odniesiono się do narażonych na dyskryminację kobiet i dziewcząt (art. 6 PrawNiepK) oraz dzieci (art. 7 PrawNiepK), potwierdzając, że każda istota ludzka ma przyrodzone prawo do życia (art. 10 PrawNiepK) oraz równość każdego wobec prawa (art. 12 PrawNiepK) oraz skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości (art. 13 PrawNiepK). Nawiązując do uregulowań prawno-człowieczych PrawNiepK – w aspekcie przedmiotowym – zagwarantowała osobom z niepełnosprawnościami wolność i bezpieczeństwo osobiste (art. 14 PrawNiepK), wolność od tortur lub okrutnego, nieludzkiego albo poniżającego traktowania lub karania (art. 15 PrawNiepK), wolność od wykorzystywania, przemocy i nadużyć (art. 16 PrawNiepK), ochronę integralności osobistej (art. 17 PrawNiepK), a także swobodę przemieszczania się i prawo do obywatelstwa (art. 18 PrawNiepK) wraz z niezależnym życiem i włączeniem w społeczeństwo (art. 19 PrawNiepK) oraz mobilnością (art. 20 PrawNiepK). Zagwarantowano ponadto – w szerokim wachlarzu regulacji prawno-człowieczych – wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji (art. 21 PrawNiepK), poszanowanie prywatności (art. 22 PrawNiepK), poszanowanie domu i rodziny (art. 23 PrawNiepK), dostęp do edukacji (art. 24 PrawNiepK). Szczególne miejsce przyznano ponadto prawu do osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu zdrowia (art. 25 PrawNiepK), łącząc je w kontekście rehabilitacji z umożliwieniem osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania możliwie największej niezależności, pełnych zdolności fizycznych, umysłowych, społecznych i zawodowych oraz pełnego włączenia i udziału we wszystkich aspektach życia (art. 26 PrawNiepK). W kontekście praw socjalnych odniesiono się zaś do pracy i zatrudnienia (art. 27 PrawNiepK), odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej (art. 28 PrawNiepK). W kontekście praw politycznych nie zapomniano o udziale w życiu politycznym i publicznym (art. 29 PrawNiepK), zaś w sferze praw kulturalnych o udziale w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie (art. 30 PrawNiepK).

Przełomowy charakter nadać jednak trzeba postanowieniom art. 9 PrawNiepK uznającemu, że dostępność odnosi się do zapewnienia osobom niepełnosprawnym – na równi z innymi obywatelami – uczestnictwa w każdej sferze społecznej. Państwa zobligowały się do zapewnienia dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Środki te, obejmujące rozpoznanie i eliminację przeszkód i barier w zakresie dostępności, stosują się m.in. do: budynków, dróg, transportu oraz innych urządzeń wewnętrznych i zewnętrznych, w tym szkół, mieszkań, instytucji zapewniających opiekę medyczną i miejsc pracy, a także informacji, komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych i służb ratowniczych (art. 9 PrawNiepK). Tak szerokie przedmiotowe doprecyzowanie zakresu dostępności wyznaczyło drogę sposobowi rozumienia i defi-

niowania tej kategorii w późniejszych aktach prawnych i rozważaniach doktrynalnych czy w orzecznictwie.

Na gruncie regulacji prawa Unii Europejskiej żaden z traktatów prawa pierwotnego *in extenso* nie wychodzi poza regulacje dotyczące praw człowieka, w ogólności praw osób z niepełnosprawnościami czy obowiązku zwalczania wszelkich form dyskryminacji. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zawarł wymóg zwalczania przez Unię Europejską – przy określaniu i realizacji jej polityk oraz działań – wszelkiej dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność (art. 10 TFUE) oraz możliwość dostosowywania w tym celu prawodawstwa Unii (art. 19 TFUE). W Karcie Praw Podstawowych uznano zaś, że UE uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności (art. 26 KPP) oraz zakazuje wszelkiej dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność (art. 21 KPP).

Na gruncie prawa wtórnego problematyka praw osób z niepełnosprawnościami wybrzmiała pełniej, za sprawą przywoływanej już dyrekt. (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego. W motywie 2 preambuły dyrekt. (UE) 2016/2102 zdefiniowano pojęcie dostępności przyjmując, że należy ją rozumieć jako zasady i techniki, jakie powinno się stosować przy projektowaniu, tworzeniu, utrzymywaniu i aktualizowaniu stron internetowych oraz aplikacji mobilnych, tak by były bardziej dostępne dla użytkowników, szczególnie dla osób niepełnosprawnych.

Kamieniem milowym w zapewnieniu szeroko pojętej dostępności była dyrekt. (UE) 2019/882 z 17.4.2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług. Nie bez powodu określana mianem Europejskiego Aktu o Dostępności. Celem dyrektywy – zgodnie z jej art. 1 – uczyniono przyczynienie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego w drodze zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w odniesieniu do wymogów dostępności niektórych produktów i usług, w szczególności poprzez wyeliminowanie i zapobieganie powstawaniu barier, które utrudniają swobodny przepływ produktów i usług objętych zakresem stosowania niniejszej dyrektywy i wynikają z rozbieżnych wymogów dostępności w poszczególnych państwach członkowskich.

Dyrektywa nie definiując pojęcia dostępności wymienia szereg szczegółowych kryteriów funkcjonalnych, dotyczących sposobów działania produktów i usług, dotyczących systemów sprzętu komputerowego ogólnego przeznaczenia, tj. komputery osobiste, w tym komputery stacjonarne, laptopy, smartfony i tablety [motyw 25 dyrekt. (UE) 2019/882], terminali płatniczych i ich urządzeń, jak i oprogramowań oraz niektórych interaktywnych terminali samoobsługowych [motyw 26 dyrekt. (UE) 2019/882], usług łączności elektronicznej, w tym zgłoszeń alarmowych [motyw 28 dyrekt. (UE) 2019/882], usług łączności elektronicznej oraz związanych z nimi produktów [motyw 29 dyrekt. (UE) 2019/882], audiowizualnych usług medialnych [motyw 31 dyrekt. (UE) 2019/882], usług lotniczego, autobusowego, kolejowego i wodnego transportu pasażerskiego [motyw 32 dyrekt. (UE) 2019/882], stron internetowych usług opartych na urządzeniach mobilnych, w tym aplikacji mobilnych opracowanych lub udostępnionych przez operatorów usług transportu pasażerskiego [motyw 33 dyrekt. (UE) 2019/882], metod identyfikacji, podpisu elektronicznego i usług płatniczych [motyw 40 dyrekt. (UE) 2019/882], książek elektronicznych

tworzonych przy użyciu elektronicznego kodowania komputerowego [motyw 41 dyrekt. (UE) 2019/882].

Choć w prawie polskim kategoria dostępności nie została wprost osadzona w aksjologii Konstytucji RP, to postanowienia art. 32 ust. 2 stanowią, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyn. Na podstawie art. 69 Konstytucji RP władze publiczne udzielają osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej, a zgodnie z treścią art. 68 ust. 3 Konstytucji RP władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku, co odzworowuje podejście do osób ze szczególnymi potrzebami.

Nie do przecenienia z perspektywy wprowadzania kategorii dostępności do polskiego porządku prawnego miało przyjęcie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1.8.1997 r. Karty Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50, poz. 475). Uznano w niej, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji (§ 1 Uchw. KPON). W uchwale podkreślono m.in. prawo dostępu osób z niepełnosprawnościami do dóbr i usług zapewniających uczestnictwo w życiu społecznym, do leczenia i opieki zdrowotnej, do rehabilitacji, nauki, pomocy psychologicznej i pedagogicznej czy pracy na otwartym rynku i do zabezpieczenia społecznego (§ 1 pkt 1–7 Uchw. KPON). Szczególne znaczenie przypisać jednak warto wyrażonemu wprost prawu do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji czy możliwości komunikacji międzyludzkiej (§ 1 pkt 8 Uchw. KPON). Przedmiotowe postanowienia konstrukcyjnie wpisują się w kategorię dostępności.

Dnia 19.8.2011 r. przyjęta została JęzykMigU. Ustawa – w art. 1 pkt 1 – określiła zasady korzystania przez osoby uprawnione z pomocy osoby przybranej w kontaktach z organami administracji publicznej, jednostkami systemu, podmiotami leczniczymi, jednostkami Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straży gminnych oraz jednostkami ochotniczymi działającymi w tych obszarach. Ponadto – mocą przedmiotowego artykułu – JęzykMigU wyznaczyła zasady obsługi osób uprawnionych w kontaktach z organami administracji publicznej, a także dofinansowania kosztów kształcenia osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi w zakresie PJM, SJM i sposobów komunikowania się osób głuchoniewidomych na różnych poziomach oraz monitorowania rozwiązań wspierających komunikowanie się i dostępu do nich.

Dnia 4.4.2019 r. przyjęta została DostPodmPubU wdrażająca dyrekt. (UE) 2016/2102. DostPodmPubU określiła wymagania dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, a także wymagania dotyczące treści, przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz ich publikacji. Uregulowane zostały kompetencje organu właściwego w sprawach monitorowania zapewniania dostępności

cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz nadzoru nad stosowaniem przepisów DostPodmPubU oraz zasady monitorowania zapewniania dostępności cyfrowej stron internetowych lub aplikacji mobilnych oraz prowadzenia sprawozdawczości w zakresie dostępności cyfrowej. Wskazano także istotę postępowania w sprawie zapewniania dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub ich elementów.

Stosunkowo najmłodszym aktem prawa polskiego, regulującym kwestie dostępności jest DostNProdU, wdrażająca postanowienia dyrekt. (UE) 2019/882. Ustawa ta nazywana jest – analogicznie do przedmiotowej dyrektywy – Polskim Aktem o Dostępności. Reguluje ona wymagania dostępności produktów i usług, a także obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie zapewniania spełniania wymagań ich dostępności. Określony został ponadto – mocą postanowień DostNProdU – system, zasady i tryb sprawowania nadzoru rynku w zakresie zapewniania spełniania wymagań dostępności produktów i usług.

II. Przedmiot regulacji ustawy

1. Środki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i obowiązki podmiotów publicznych. Komentowana SzczególnePotrzebyU – będąca aktem prawnym regulującym kwestie z zakresu dostępności i praw osób z niepełnosprawnościami – ma istotne znaczenie w kontekście uregulowania tej problematyki na gruncie prawa polskiego. Z jednej strony, określa środki służące zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z drugiej zaś, obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie. W ograniczonym zakresie odnosi się również do podmiotów prywatnych oraz organizacji pozarządowych, nie rozciągając na nie ustawowo wyrażonego obowiązku zapewnienia dostępności.

2. Aspekt podmiotowy SzczególnePotrzebyU. Komentowana SzczególnePotrzebyU – biorąc pod uwagę jej tytuł – kładzie nacisk – zwłaszcza na tle pozostałych aktów prawnych z zakresu dostępności, tj. DostPodmPubU, a także DostNProdU – na aspekt podmiotowy regulacji. Koncentruje się bowiem wprost na osobach ze szczególnymi potrzebami, umacniając ochronę wskazanej grupy społecznej i czyniąc z niej podmiot szczególnej ochrony na gruncie komentowanej ustawy. Inaczej rzecz się ma w przypadku wskazanych pozostałych dwóch ustaw, gdzie przedmiotem ich normatywnego zainteresowania – co odzworowano w tytułach ustaw – uczyniono dostępność cyfrową stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, a także dostępność niektórych produktów i usług, zapewnianą przez podmioty gospodarcze.

Postanowienia analizowanej ustawy – na co warto zwrócić uwagę – wychodzą podmiotowo poza kategorię osób z niepełnosprawnościami, *in extenso* odnosząc się do osób ze szczególnymi potrzebami i potwierdzając tym samym wolę ustawodawcy do szerszego uregulowania statusu podmiotów objętych zakresem ustawy. Kategoria osób ze szczególnymi potrzebami obejmuje bowiem kategorię osób z niepełnosprawnościami, będąc zakresem od niej szerszą (zob. kom. do art. 2 oraz do art. 6 pkt 3 w zakresie osób ze szczególnymi potrzebami niniejszej publikacji). Ponadto otwarty (niedoprecyzowany przepisami SzczególnePotrzebyU) charakter katalogu osób ze szczególnymi potrzebami uelastycznia regulacje prawne w tym zakresie, stwarzając możliwość każdorazowego doprecyzowania komu nadać status

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl